

Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

**4^η Συνεδρίαση Επιτροπής Παρακολούθησης
ΕΠ Νοτίου Αιγαίου 2014-2020
Κως, 26 Οκτωβρίου 2018**

Συμπεράσματα / ευρήματα 1ης Αξιολόγησης εφαρμογής

Εισαγωγικά

Όπως είναι γνωστό από τις προηγούμενες συνεδριάσεις της Επιτροπής Παρακολούθησης, προκειμένου να ενισχυθεί η συνεισφορά των αξιολογήσεων στην αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων, στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 προβλέπεται το Σχέδιο Αξιολόγησης. Ένα κείμενο δηλαδή στο οποίο περιγράφεται ο τρόπος παρακολούθησης και αξιολόγησης του Προγράμματος, οι αξιολογήσεις που προβλέπεται να γίνουν στη διάρκεια της Προγραμματικής Περιόδου και ο τρόπος αξιοποίησης των αποτελεσμάτων τους για τη βελτίωση της λήψης αποφάσεων.

Στόχος του είναι αφενός η διαμόρφωση **συνολικών συμπερασμάτων για τη συνεισφορά κάθε Άξονα Προτεραιότητας σε σχέση με τους ειδικούς στόχους, η αποτίμηση της αποτελεσματικότητας σε σχέση με τις εκροές και τα αποτελέσματα** που είχαν τεθεί και αφετέρου η **ενδυνάμωση της ποιότητας των επιμέρους αξιολογήσεων**. Παράλληλα, η αποσαφήνιση ερωτημάτων, που έχουν να κάνουν με το **πώς συνδέονται οι δράσεις με τα επιθυμητά αποτελέσματα**, με το αν η **υλοποίηση συμβαδίζει με τον σχεδιασμό** και με το **κατά πόσο το Πρόγραμμα είχε την επιθυμητή επίπτωση**.

Σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΑΣ το Σχέδιο Αξιολόγησης του Προγράμματος καταρτίστηκε από την ΕΥΔ και εγκρίθηκε κατά τη 2^η Συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης, τον Οκτώβριο του 2016.

Το Σχέδιο περιλαμβάνει **συνολικά 20 αξιολογήσεις**, οι οποίες εκτείνονται σε όλη τη διάρκεια της Προγραμματικής Περιόδου, με **ενδεικτικό συνολικό κόστος** (θα αναπροσαρμοστεί κατά την πορεία του Προγράμματος) **236.000 €** (μη συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ).

Από αυτές τις αξιολογήσεις, που **κατανέμονται σε τρεις χρονικές περιόδους**:

- **3** είναι **αξιολογήσεις εφαρμογής** και εστιάζουν σε αξιολογικά ερωτήματα που αφορούν στα κριτήρια της αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας και συνάφειας
- **15** είναι **αξιολογήσεις επιπτώσεων** (8 εστιάζουν σε αξιολογικά ερωτήματα που αφορούν στο κριτήριο της επίπτωσης και 7 στα κριτήρια της αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας, συνάφειας, συνοχής)
- **1** είναι **αξιολόγηση της Στρατηγικής Επικοινωνίας του Προγράμματος**, η οποία θα πραγματοποιηθεί σε τρεις χρονικές στιγμές (2017, 2019 και 2022) και
- **1** είναι **έκθεση σύνοψης των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων**.

Πιο συγκεκριμένα οι αξιολογήσεις της πρώτης χρονικής περιόδου είναι οι εξής:

- α. Εκτίμηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας του Προγράμματος**
  - β. Αξιολόγηση των Δράσεων εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής και**
  - γ. Αξιολόγηση της Στρατηγικής Επικοινωνίας**
- ✓ Κατά τη δεύτερη περίοδο που διαρκεί έως το τέλος του Α' εξαμήνου 2019 προβλέπονται 6 αξιολογήσεις και
- ✓ οι υπόλοιπες 11 προβλέπονται να γίνουν έως το τέλος του 2022.

Σχετικά με τις αξιολογήσεις αυτές:

Για την πρώτη με τίτλο «Εκτίμηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας του Προγράμματος», προϋπολογισμού 40.000 € (προ ΦΠΑ), υπογράφηκε σύμβαση στις 23.10.2017 με τον ανάδοχο «ΕΕΟ GROUP Α.Ε Συμβούλων» και ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο του 2018.

Οι Ενότητες στις οποίες επικεντρώθηκε ήταν οι εξής:

- A. Αποτελεσματικότητα του ΕΠ
- B. Πλαίσιο Επιδόσεων του ΕΠ
- Γ. Αποδοτικότητα του ΕΠ
- Δ. Επικαιρότητα της λογικής της παρέμβασης στο πλαίσιο της Στρατηγικής του ΕΠ
- E. Αναθεώρηση του ΕΠ
- ΣΤ. Προετοιμασία για τις αξιολογήσεις επιπτώσεων
- Z. Μεθοδολογία

Ακολουθεί κείμενο του ανεξάρτητου αξιολογητή στο οποίο παρουσιάζεται συνοπτικά το έργο και τα ευρήματά του.

Η δεύτερη, με τίτλο «Αξιολόγηση των Δράσεων εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής», προϋπολογισμού 59.900 € προ ΦΠΑ, διενεργείται με ευθύνη

της ΕΥΔ ΕΠΑΝΑΔ. Στις 08.01.2018 ανατέθηκε σε ανεξάρτητο αξιολογητή (33.000 € προ ΦΠΑ) και βρίσκεται στο στάδιο της ολοκλήρωσης.

Για την «Αξιολόγηση της Στρατηγικής Επικοινωνίας», προϋπολογισμού 6.000 €, πρόκειται να διενεργηθεί το επόμενο διάστημα από την ΕΥΔ Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου έρευνα κοινού, που θα πραγματοποιηθεί βάσει δομημένου ερωτηματολογίου.

Επίσης στη φάση της υπογραφής σύμβασης βρίσκεται η «Αξιολόγηση της λειτουργίας των δομών υποστήριξης των γυναικών θυμάτων βίας στα ΠΕΠ και στο ΕΠΜΔΤ», προϋπολογισμού 58.000 € (προ ΦΠΑ), η οποία διενεργείται με ευθύνη της ΕΥΣΕΚΤ και προβλέπεται να ολοκληρωθεί σε 6 μήνες από την ανάθεσή της.

Το 2019, όπως φαίνεται και στον πίνακα που ακολουθεί, προβλέπονται συνολικά 5 αξιολογήσεις, από τις οποίες οι 4 θα γίνουν με ευθύνη της Υπηρεσίας μας και 1 με ευθύνη της ΕΥΔ ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α. Σύνοψη και χρονοπρογραμματισμός αξιολογήσεων

Πίνακας: Συνοπτικός πίνακας αξιολογήσεων Προγράμματος

α/α	Τίτλος αξιολόγησης	Ενδεικτική ημερομηνία ολοκλήρωσης	Εκτιμώμενος π/υ (€)
1	Εκτίμηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας του ΕΠ Νοτίου Αιγαίου 2014-2020	2018	40.000
2	Αξιολόγηση των Δράσεων εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής	2018	*
3	Αξιολόγηση της Στρατηγικής Επικοινωνίας του ΕΠ Νοτίου Αιγαίου 2014-2020	2018	6.000
4	Αξιολόγηση της λειτουργίας των δομών υποστήριξης των γυναικών θυμάτων βίας στα ΕΠ και στο ΕΠΜΔΤ	2018	*
5	Αξιολόγηση αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας του ΕΠ Νοτίου Αιγαίου 2014-2020	Φεβρουάριος 2019	25.000
6	Αξιολόγηση της Στρατηγικής Επικοινωνίας του ΕΠ Νοτίου Αιγαίου 2014-2020	Απρίλιος 2019	12.000
7	Αξιολόγηση των Δράσεων Εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	Φεβρουάριος 2019	*
8	Αξιολόγηση Δομών άμεσης αντιμετώπισης της φτώχειας (δομές παροχής βασικών αγαθών, δομές για άστεγους)	Δεκέμβριος 2019	12.000
9	Αξιολόγηση Κέντρων Κοινότητας - one stop shops ευπαθών ομάδων	Δεκέμβριος 2019	12.000
10	Αξιολόγηση Δράσεων Καθολικής Πρόσβασης σε Υπηρεσίες Υγείας	Μάρτιος 2021	*
11	Αξιολόγηση της πράξης «Λειτουργία Περιφερειακών Μηχανισμών Υποστήριξης της ανάπτυξης και προώθησης των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (Κοιν.Σ.Επ.) και ευρύτερα των πρωτοβουλιών της Κοινωνικής Οικονομίας» καθώς και των Πράξεων χρηματοδοτικής ενίσχυσης των Κοιν.Σ.Επ.	Δεκέμβριος 2021	12.000
12	Αξιολόγηση της επίπτωσης των δράσεων Έξυπνης Εξειδίκευση & επιχειρηματικότητας	Απρίλιος 2022	16.000

13	Αξιολόγηση της επίπτωσης των δράσεων υποστήριξης κοινωνικών υποδομών	Απρίλιος 2022	12.000
14	Αξιολόγηση της επίπτωσης των δράσεων μεταφορών	Απρίλιος 2022	12.000
15	Αξιολόγηση της επίπτωσης των δράσεων περιβάλλοντος και πολιτισμού	Απρίλιος 2022	12.000
16	Αξιολόγηση δράσεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ στο πλαίσιο του Θεματικού Στόχου 8 και συμβάλουν στην Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης	Απρίλιος 2022	*
17	Αξιολόγηση αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων για την Ενίσχυση της Περιφερειακής Συνοχής στα μικρά νησιά	Φεβρουάριος 2022	16.000
18	Αξιολόγηση συνάφειας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας του ΕΠ Νοτίου Αιγαίου 2014-2020 - Έκθεση σύνοψης των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων	Σεπτέμβριος 2022	40.000
19	Αξιολόγηση Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΒΑΑ)	Ιούνιος 2022	12.000
20	Αξιολόγηση της Στρατηγικής Επικοινωνίας του ΕΠ Νοτίου Αιγαίου 2014-2020	Δεκέμβριος 2022	12.000

(*) Οι αξιολογήσεις στις οποίες δεν σημειώνεται ποσό εκπονούνται με ευθύνη της ΕΥΔ ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ ή της ΕΥΣΕΚΤ.

Ταυτότητα Έργου Αξιολόγησης ΕΠ Νοτίου Αιγαίου

Το έργο «Τεχνικός Σύμβουλος για την Αξιολόγηση της πορείας της εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Νοτίου Αιγαίου 2014-2020» ανατέθηκε στην εταιρία ΕΕΟ GROUP Α.Ε. σύμφωνα με την από 23/10/2017 σύμβαση μεταξύ της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης ΕΠ Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου και της εν λόγω εταιρείας.

Αντικείμενο του έργου ήταν η Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Νοτίου Αιγαίου 2014-2020 (ΕΠ ΝΑ), εστιάζοντας στην αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα του ΕΠ, στην επίτευξη των στόχων του Πλαισίου Επιδόσεων και στην επικαιρότητα της λογικής της παρέμβασης και διερευνώντας τις ανάγκες σε δεδομένα, που απαιτούνται στο πλαίσιο των Αξιολογήσεων για την επίπτωση του Προγράμματος. Παράλληλα, σημαντική παράμετρος του έργου αποτέλεσε και η διατύπωση προτάσεων για την αναγκαιότητα αναθεώρησης του ΕΠ, λαμβάνοντας υπόψη τα ως άνω δεδομένα.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο του έργου **εξετάστηκαν οι κάτωθι ενότητες της Αξιολόγησης**: Α. Αποτελεσματικότητα του ΕΠ, Β. Πλαίσιο Επιδόσεων του ΕΠ, Γ. Αποδοτικότητα του ΕΠ, Δ. Επικαιρότητα της λογικής της παρέμβασης στο πλαίσιο της Στρατηγικής του ΕΠ, Ε. Αναθεώρηση του ΕΠ, ΣΤ. Προετοιμασία για τις αξιολογήσεις επιπτώσεων.

Παραδοτέα του έργου αποτέλεσαν τα κάτωθι:

- Παραδοτέο 1: Ενότητα Α – Ε Αξιολογικών Ερωτήσεων
- Παραδοτέο 2: Ενότητα ΣΤ Αξιολογικών Ερωτήσεων
- Παραδοτέο 3: 1) Τελική έκθεση Αξιολόγησης, η οποία περιλαμβάνει και την επιτελική σύνοψη των συμπερασμάτων και των συστάσεων της Αξιολόγησης στα ελληνικά και στα αγγλικά, 2) Πλάνο διάδοσης συμπερασμάτων και συστάσεων της Αξιολόγησης, 3) Υποστήριξη της αναθέτουσας αρχής σε θέματα τεκμηρίωσης μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας αναθεώρησης του ΕΠ.

Το έργο της Αξιολόγησης του ΕΠ Νοτίου Αιγαίου έχει ολοκληρωθεί.

Βασικά Συμπεράσματα Αξιολόγησης

Τα κυριότερα συμπεράσματα της Αξιολόγησης, λαμβάνοντας υπόψη στοιχεία υλοποίησης του ΕΠ ΝΑ με **χρονικό σημείο αναφοράς έως και 30/05/2018**, συνοψίζονται στα κάτωθι:

- Η λογική της παρέμβασης του ΕΠ εξακολουθεί να είναι συνεκτική και επίκαιρη και οι στόχοι που έχουν τεθεί σχετίζονται και εξακολουθούν να απαντούν στις ανάγκες της Περιφέρειας.
- Η πορεία υλοποίησης του ΕΠ ΝΑ κρίνεται ικανοποιητική τόσο σε όρους εκτέλεσης των έργων όσο και εφαρμογής της αναπτυξιακής πολιτικής και των στόχων του Προγράμματος, συμβάλλοντας στη διευθέτηση των σημαντικών αναπτυξιακών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια συνολικά, αλλά και οι παραγωγικοί φορείς, οι εργαζόμενοι και οι άνεργοι.
- Το ΕΠ ΝΑ παρουσίασε σημαντική πρόοδο παρά τις προκλήσεις που κλήθηκε να αντιμετωπίσει. Οι συνδεόμενες αιρεσιμότητες έχουν πλέον αρθεί, ωστόσο δημιούργησαν καθυστερήσεις οι οποίες διαμόρφωσαν μια σχετικά ανισομερή πορεία

υλοποίησης μεταξύ των Αξόνων Προτεραιότητας (ΑΠ). Παράλληλα, μία σειρά θεμάτων επηρέασε την ενεργοποίηση και εφαρμογή του Προγράμματος, τα κυριότερα εκ των οποίων έχουν ως ακολούθως:

- Η αναγκαία χρήση του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ) και οι δυσκολίες που παρουσιάστηκαν στη λειτουργία του επηρέασαν την ενεργοποίηση δράσεων Κρατικών Ενισχύσεων του ΕΠ.
- Η μεταβολή των οικονομικών συνθηκών επέφερε σοβαρές επιπτώσεις σε δράσεις επιχειρηματικότητας του ΕΠ, επιβραδύνοντας σημαντικά την ενεργοποίηση και περαιτέρω υλοποίησή τους.
- Η αλλαγή του θεσμικού πλαισίου για την εκτέλεση των δημόσιων συμβάσεων έργων, η οποία επέφερε καθυστερήσεις στην εκκίνηση της υλοποίησης δράσεων του ΕΠ.
- Η διαδικασία οριστικοποίησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης που συνδέεται με τους δύο βασικούς πυλώνες της, την Επιχειρηματική Ανακάλυψη και το Πολυετές Χρηματοδοτικό Πλαίσιο για τις Ερευνητικές Υποδομές και επηρεάζει τους Θεματικούς Στόχους 1 και εν μέρει 2, 3 και 8.
- Το Στρατηγικό Πλαίσιο Πολιτικής για την Ψηφιακή Ανάπτυξη με την κατάρτιση του πλαισίου της Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής και του Εθνικού Σχεδίου Ευρυζωνικής Πρόσβασης Επόμενης Γενιάς 2014-2020.
- Η επικαιροποίηση του Κανονισμού Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (ΚΕΝΑΚ) ο οποίος οριστικοποιήθηκε με την ΚΥΑ με Α.Π. ΔΕΠΕΑ/οικ.178581/30.06.2017, ΦΕΚ Β' 2367/12.07.2017 και εξειδικεύτηκε περαιτέρω με τις τεχνικές οδηγίες ΤΕΕ για την Ενεργειακή Απόδοση Κτιρίων.
- Η Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (Απρίλιος 2016) καθώς και η ανάγκη περαιτέρω εξειδίκευσης αυτής σε περιφερειακό επίπεδο.
- Η τροποποίηση του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (Ε.Σ.Δ.Α.) και του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων που εντέλει εγκρίθηκαν με την Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 49 της 15.12.2015 και σε συνέχεια αυτών εγκρίθηκαν και οι τροποποιήσεις των Περιφερειακών Σχεδίων Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) που αποτελούσαν προϋπόθεση για τη χρηματοδότηση αντίστοιχων έργων.
- Οι καθυστερήσεις κατά την εξειδίκευση των δράσεων με βάση συγκεκριμένες πολιτικές ή/ και καθυστερήσεις λόγω τεχνικών ή άλλων θεμάτων που έπρεπε να ληφθούν υπόψη (π.χ. Επιλογή Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης Κρατικών Ενισχύσεων, αναγκαιότητα προέγκρισης δράσεων ΤΠΕ από τη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής).
- Η γενική εικόνα της πορείας υλοποίησης του ΕΠ κατά το χρονικό σημείο αναφοράς συνοψίζεται στα κάτωθι:
  - Στο σύνολο του ΕΠ ο βαθμός έκδοσης προσκλήσεων εκτιμάται υψηλός, με το ποσοστό έκδοσης προσκλήσεων να ανέρχεται στο 111,57% της προγραμματικής Δημόσιας Δαπάνης (ΔΔ). Σε επίπεδο ΑΠ, ο βαθμός έκδοσης προσκλήσεων εκτιμάται

υψηλός για το σύνολο των ΑΠ (με τα μεγαλύτερα ποσοστά να εντοπίζονται στον ΑΠ3), με εξαίρεση τους ΑΠ1 και ΑΠ4 που παρουσιάζουν μέτρια εικόνα.

- Το ποσοστό εντάξεων έργων στο ΕΠ εκτιμάται επίσης υψηλό και αντιστοιχεί στο 61,66% της προγραμματικής ΔΔ. Το ποσοστό εντάξεων για το σύνολο των ΑΠ κρίνεται υψηλό, με εξαίρεση τους ΑΠ 1 και 4 οι οποίοι παρουσιάζουν χαμηλά και μέτρια ποσοστά αντίστοιχα.
- Οι νομικές δεσμεύσεις (ΝοΔε) στο σύνολο του ΕΠ αντιστοιχούν σε ποσοστό 34,33% της προγραμματικής ΔΔ, το οποίο εκτιμάται ως μέτρια ικανοποιητικό. Το ποσοστό ΝοΔε κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα για τους ΑΠ 1 (Θ.Σ. 1,2,3- ΕΤΠΑ), 2 (Θ.Σ. 4, 5, 6- ΕΤΠΑ), 4 (Θ.Σ. 8,9- ΕΚΤ) και 5 (Θ.Σ. 6, 7, 9, 10- ΕΤΠΑ), σε μέτρια επίπεδα για τον ΑΠ 3 (Θ.Σ. 7, 9, 10- ΕΤΠΑ) και σε υψηλά επίπεδα για τους ΑΠ 6 (Τεχνική Βοήθεια- ΕΤΠΑ) και 7 (Τεχνική Βοήθεια- ΕΚΤ).
- Η απορρόφηση του Προγράμματος (πληρωμές) ανέρχεται σε ποσοστό 16,05% της προγραμματικής ΔΔ και κινείται σε μέτριο επίπεδο. Σε επίπεδο ΑΠ, η απορρόφηση κυμαίνεται σε μέτρια επίπεδα για τους ΑΠ 1, 2, 4, 5 και 7 και σε ικανοποιητικά επίπεδα για τους ΑΠ 3 και 6.
- Παρατηρούνται διαφοροποιήσεις σε επίπεδο ενεργοποίησης μεταξύ των ΑΠ. Σε επίπεδο προσκλήσεων έχουν ενεργοποιηθεί πλήρως (έχουν εκδοθεί προσκλήσεις σε όλες τις Επενδυτικές Προτεραιότητες) οι ΑΠ 2, ΑΠ 3, ΑΠ 5, ΑΠ 6, ΑΠ 7 ενώ μερικώς οι ΑΠ 1 και ΑΠ4. Στον ΑΠ 1 παραμένουν ανενεργές (δεν έχουν εκδοθεί προσκλήσεις) κατηγορίες δράσεων που συνδέονται με έργα ανάπτυξης και ενσωμάτωσης καινοτομιών από τις επιχειρήσεις σε τομείς της Έξυπνης Εξειδίκευσης (Επ.Προτ. 1β), αξιοποίησης των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις (Επ.Προτ. 2β), προώθησης της πρόσβασης των επιχειρήσεων στις εθνικές και διεθνείς αγορές (Επ.Προτ. 3δ). Στον ΑΠ4 παραμένουν ανενεργές δράσεις που σχετίζονται με πολιτικές όπως κοινωνική οικονομία, δράσεις για ΡΟΜΑ κλπ., καθώς και δράσεις προώθησης της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξης της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού (Θ.Σ. 8).
- Οι δείκτες εκροής του ΕΤΠΑ σημειώνουν σημαντική πρόοδο, εξαιρουμένου του ΑΠ 1 που σημειώνει καθυστέρηση στην ενεργοποίηση δράσεων και κατ' επέκταση στην ενεργοποίηση δεικτών εκροής.
- Σχετικά με τους δείκτες εκροής του ΕΚΤ λόγω της μη ενεργοποίησης του Θ.Σ. 8 παραμένουν ανενεργοί και οι σχετικοί δείκτες που αφορούν στους ανέργους (CO01) και στους απασχολούμενους (CO05). Οι δείκτες εκροής του Θ.Σ. 9 συνθέτουν γενικά μια ικανοποιητική εικόνα και αναμένεται να επιτευχθούν.
- Στο Πλαίσιο Επίδοσης (Π.Ε.) εκτιμάται ως μη εφικτή η επίτευξη του οροσήμου του οικονομικού δείκτη του ΑΠ 1 καθώς και η επίτευξη της τιμής στόχου των δύο εκ των τριών δεικτών εκροής του ΑΠ 1 (οι συνδεδεμένοι με τις επιχειρήσεις που λαμβάνουν επιχορηγήσεις -CO02 και ψηφιακές εφαρμογές- T3401). Για τους ΑΠ 2, ΑΠ 3, ΑΠ 4, ΑΠ 5 εκτιμάται ότι θα επιτευχθεί το ορόσημο του οικονομικού δείκτη καθώς και το ορόσημο των περισσότερων δεικτών εκροής/ ΒΣΥ, με εξαίρεση το δείκτη εκροής CO01 στον ΑΠ4 λόγω μη ενεργοποίησης του Θ.Σ. 8.

- Κρίνεται σκόπιμη η επιτάχυνση του βαθμού υλοποίησης του Προγράμματος σε σχέση με τις δράσεις επιχειρηματικότητας, επιχειρηματικής ανακάλυψης και καινοτομίας. Λαμβάνοντας υπόψη την υστέρηση των δράσεων που συνδέονται άμεσα με την Έξυπνη Εξειδίκευση και την ενεργοποίηση παρεμβάσεων που αφορούν σε «κλασσικές» υποδομές, υπογραμμίζεται η καίρια ανάγκη ενεργοποίησης δράσεων που θα συμβάλλουν στη «στροφή» της ΠΝΑ προς την καινοτομία, την έρευνα, τον τουρισμό εμπειρίας, με σκοπό τη μετουσίωσή της σε μια «έξυπνη» περιφέρεια.
- Τέλος, σημειώνεται ότι έχει αναδυθεί ως νέα ανάγκη του Προγράμματος η κάλυψη αναγκών της Περιφέρειας αναφορικά με τη διαχείριση των απορριμμάτων.

Προτάσεις της αξιολόγησης που συνδέονται με την αναθεώρηση

Με βάση την πορεία υλοποίησης του Προγράμματος όπως συνοπτικά παρουσιάστηκε παραπάνω και με δεδομένο ότι το 2018 είναι έτος αναθεώρησης των ΕΠ, η αξιολόγηση προέβη στη διατύπωση σχετικών προτάσεων. Σημειώνεται ωστόσο ότι οι προτεινόμενες αλλαγές δεν επεμβαίνουν δραστικά στη λογική παρέμβασης του Προγράμματος, αλλά στοχεύουν στη βελτίωση επιμέρους σημείων αυτού.

Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις του ΕΠ οι οποίες ενσωματώθηκαν στην πρόταση αναθεώρησης έτους 2018 του ΕΠ ΝΑ αφορούν συνοπτικά τα κάτωθι:

- Μεταφορά / ανακατανομή πόρων μεταξύ ΑΠ/ Θ.Σ./ Επ.Προτ. ως αποτέλεσμα επαναπροσδιορισμού της βαρύτητας συγκεκριμένων τύπων δράσεων.
- Προσθήκη νέας Επενδυτικής Προτεραιότητας (ΕΠ 6α) σε δύο ΑΠ (ΑΠ 2 και ΑΠ 5), η οποία αφορά την ανάγκη χρηματοδότησης παρεμβάσεων που συνδέονται με τη διαχείριση απορριμμάτων.
- Τροποποιήσεις σε επίπεδο δεικτών εκροής, τόσο μέσω της κατά περίπτωση αναπροσαρμογής της προγραμματικής τιμής στόχου, όσο και της προσθήκης νέων δεικτών στο Πρόγραμμα, όπου αυτό κρίθηκε αναγκαίο.
- Τροποποιήσεις στο κείμενο του Επιχειρησιακού Προγράμματος.
- Επικαιροποίηση δεικτών του Πλαισίου Επίδοσης (οικονομικοί δείκτες, δείκτες εκροής/ Βασικά Στάδια Υλοποίησης).
- Τροποποιήσεις στις κατηγορίες παρέμβασης του Προγράμματος (Πίνακες 7-11) και κυρίως στα πεδία παρέμβασης, λόγω των τροποποιήσεων στο χρηματοδοτικό σχέδιο του ΕΠ.